

Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — — 20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. erdőmester.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. erdőmester.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos milliméter
soronkint 6 fillérrel szá-
míttatnak.

Az egész oldal négy hasáb
széles.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláski-
nalat és kéréslet rovata
rövid közlésekre díjtala-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, IV.,
Egyetem-utca, Franklin-Társulat, küldendő. Ide intézendők a lap
szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Országos Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap
javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- Erdészet*: Az erdőtisztás. (H. Gabnay Ferencz.)
Vadászat: Söréttel vagy golyóval löjünk-e őzet. (S. K.)
Gazdasági tanácsadó: A sertés hizlalása makkoltatással. (Bencze
Imre.) — Házinyúl-tenyésztés (képpel) (R.) — Galambtenyésztés
nagyban. — A nemes házinyúl fontossága. — Milyen fajta
tyúkokat tenyészszünk? (képpel).
Külföldiek: Pénzjutalmak az erdőri szakvizsgáknál. (P.)
Kérdések és feleletek.
Tárca: Szegények. (Pollermann Arthur dr.)

Erdészet.

Az erdőtisztás.

Irta *Hathalmi Gabnay Ferencz.*

Minden hatás ellenhatást szül és az emberek ezeknél egyik szélsőségből a másikba esnek. Így a mult század 60-as és 70-es éveiben még a rendszeres vágásokat sem erdősítették fel, hanem magukra hagyták, sőt legeltetés által a természet lassú, de biztos erdőtelepítési munkáját is megakadályozták. Erre azután a 12-ik órában, az 1879. évben életbelépett a XXXI. törvénycikk s az erdősítés mérlegét hirtelen felbillentette, úgy, hogy a 80-as és 90-es években meg mindenütt erdősítettek, még ott is, a hol nem volt éppen mindig indokolt, t. i. az erdőtisztások legnagyobb részének területén.

Persze vágást nehéz felerdősíteni, mert ha az ültetés sikerült is, még mindég ott van az a sok sarj, a fűzike, a széder s a többi számos gyom és gaz, mely folytonosan elnyomással fenyegeti a választott fanemet, melynek uralomra jutását csak nagyon gondos utánjárással lehet biztosítani. Ellenben egy tisztás, legyen az szántó vagy kaszáló, ettől a csapástól menten, könnyebben beerdősíthető, mert csak el kell ültetni a csemetéket s mennek azok úgyszólván maguktól.

A várható jövedelem szempontjából nem indokolt az erdei tisztások beerdősítése, mert az azokon 80—100 év leforgása alatt termő fű érté-

két tőkésítve, sokkal több jövedelemre teszünk szert, mintha azt beerdősítettük volna. Éppen ezért nem indokolt az útszéli tisztások beerdősítése sem, különösen még szépészeti szempontból sem, mert sokkal szebb az út szélén az a kaszáló üde zöld gyepszőnyegével vagy illatos széna petrenczéivel, mint az útig nőtt erdő, melynek ágai gallyai bukdácsolásra kényszerítik a kocsiban ülőket. Állami és megyei utak mentén úgy sem tűrik meg az erdőt, hanem jókora pásztát vesznek el belőle; s ezért legalább az erdei utak mentén elterülő tisztásokat lehetne továbbra is mint ilyeneket fentartani. A tisztás az erdő szeme s az erdő széle szebb mint a belseje, mert a szélén a fák több egyéniséggel bírnak s nem a mesterségesen fokozott létért való küzdelemben tömeg és alaktermelésre megnyúlt sokadalom.

De hát az erdőtisztás æstetikájáról, szépesebb-e mint maga az erdő, lehet vitatkozni, de közgazdasági, sőt egyenesen erdőgazdasági fontosságáról már nem igen. Természetesen nem azokról az erdőgazdaságokról beszélek, a melyek kisebb terjedelemben a mezőgazdaság művelési ágai közé mintegy be vannak ékelve, hanem megfordítva, olyan terjedelmes erdőségekről, a melyek között elvész a kis területű mezőgazdaság. Ott bizony az erdőtisztás az, a mely az erdőbirtokosnak fája kifuvarozásához szükséges fuvarerőt biztosítja s ez kiválóan fontos tényező még ott is, a hol ma még úsztatnak és tutajoznak, mert ennek a két bizonytalan és rendkívül fapazarló szállítási módnak csak multja és jelene van, jövője már nincs, mert a fa fokozatos, sőt mondhatni rohamos drágulásával még a tutajozás és úsztatás szűkebb völgyü hazájában is jó utak fognak épülni a vágástól a vasutig és tengelyen fognak mindent szállítani ott is, a hol eddig csuszatókkal eregették a fát a szűk mellékvölgyekbe, a honnan télen a havon a fővölgybe vontatták a

törzseket, mert ez mind fapazarlással jár. Ezek az utak a meredeket kerülve, szépen, lankásan hegyoldalt fognak vezetni, mert állandóak, maradók lesznek, mivel erdősítés és előhasználat, sőt mellékhasználat is lesz ott, a hol eddig nem volt s ez mind erdőtisztást követel az erdő hazájában, a magas hegységben.

Kaszáló kell oda sok szénával, mert a kis hegyi ló a jó szénával is beéri, mivel a zabot nem igen ismeri, fajlovat pedig úgysem fog senki oda vinni, a hol csak igénytelen állat felel meg.

A fa árának emelkedésével az utak építése lépést fog tartani s ezzel karöltve az erdőtisztások kérdése felszínen fog maradni, mert ez az egyedüli módja annak, hogy az erdőbirtokos a szükséges vonóerőt biztosítsa magának s egyáltalában befolyást gyakorolhasson az ottani népre. S ha egyszer meg lesz a jó úthálózat s az automobil fogja a lovas szállítást mindenünne kiszorítani, akkor meg már kétszer-háromszor annyi munkás fog kelleni a belterjesebbé való erdőgazdasághoz, mint most s ezeknek kétszer-háromszor annyi tehenet és juhot kell majd eltartani s akkor a vonó-állatok megtakarított szénáját ezek fogják szükségelni s a tisztások megint csak nélkülözhetetlenek lesznek.

Az erdőtisztásokat végül a helyes erdőgazdaság valódi biztosító szelepeinek is tartom, mert csakis ezek segítségével vélem azt a rideg ellentétet mindkét fél teljes megelégedésére kiegyenlíteni, a mely ellentét az erdőgazdák és a legelőt követelő mezőgazdák között épen az erdei legelő irányában felmerült. A mezőgazda ugyanis minden korlátozás nélkül az egész erdőt szeretné le-

geltetni, az erdőgazda pedig természetesen előtilalom alá helyezi azt az erdőrészt, a mely a közel jövőben le fog taroltatni, hogy azon a legtermészetesebb s legolcsóbb módon csemeték fejlődhessenek, a tarolás után pedig utótilalmat alkalmaz, hogy ezek a csemeték vagy az általa elültetettek legalább annyira erőre kapjanak, hogy a legelő jószág abban már kárt ne tehessen. Némely helyt ez az elő- és utótilalom 30—30 év volt, a mi túlsok s tényleg akadékoskodásnak tűnik fel, hogy az erdő minden része 60 éven át ne legyen legeltethető, de most már ennek a felére lementek s 10 évi elő- és 20 évi utótilommal, sőt már 5 évi elő- és 15 évi utótilommal, összesen tehát 20 évi legeltetési szünettel is beérik; de még ez sem felel meg a mezőgazdáknak, mert 100 éves vágás fordulónál ez még mindég az egész erdő egyötöd részét zárja el legelő állataik elől.

Nagy baj az, hogy hazánkban a marhatartási mód már magában is hibás, a mennyiben a legeltetés óriási területeket kíván, a melyeknek aránylag csak igen csekély termése táplálja az állatokat, legnagyobb része pedig elpocsékolatik s tönkre tapostatik, odahaza pedig csak télire van takarmány, nyáron át üres jászol mellett éhen bög a messze és rossz utakkal kifárasztott jószág. Nekünk is át kellene térnünk a művelt külföld istállóztatási rendszerére, a mely a marhát csak egészségi sétákra hajtja ki s otthon eteti. Akkor a legelők kaszálókka változnának s fűtermésük belterjesebben használtatnék ki, az erdei legelő helyett pedig a bővített területű erdőtisztások adnák a kész szénát.

TÁRCSA.

Szegények.

Irta: *Follerman Arthur dr.*

Fabó vadőr volt az uradalomnál. Amolyan éles arcú ember, a kinek majdnem szögletesnek mondható arcáról feltétlenül le volt olvasható hivatása: szembeszálás bármikor, ha kell, szinte dacz a léttel: a létért. Barna szemének bátor tekintete csak méltó kiegészítője volt jellegzetes arcának. Hatalmas, széles vállán megfeszült a ruha és erős, szilárd léptének hallatára nem egy vakmerő vadász dugta már el puskáját a száraz gallyak és lombok közé és igyekezett idejekorán odébb állni. Az orvvadászoknak rettegett embere volt; kerültek a hol csak tehették, mert nem ismert kegyelmet velük szemben. Ott dísztett mellén a legutóbb kapott kitüntetés: lábába kapott lövés árán tett egy vadorzót ártalmatlanná.

És az ellentétek érdekes világaként a marczonának látszó ember mellében a leggyengédebb, leglágyabb szív dobogott. Úgy szerette anyátlan gyermekeit, mint egy mesebeli anya. Indulásakor vagy érkezésekor sohasem maradt el homlokukról az apai csók és szabad estéin mindig ott aludtak el ölében. Mesélt nekik a megölt özsutáról s árván maradt gidáiról: hosszan, szépen, részletesen. És csak mikor elszundikáló gyermekeinek rózsapiros arczára hullott első könnye, akkor vette csak észre, hogy a mese nagyon találó volt!... Ilyenkor aztán megesókolta és lefektette gyermekeit és ment ki a szabadba. Bizott a szabad természetnek gondot felejtető bűvös hatalmában.

Holdvilágos éjszakákon nem egyszer kapta fel fejét a vadőr kis lakának közelében gyanútlanul legelésző őz ajtónyikorgásra; megbámulta a lehorgasztott fővel kilépő embert és visszaváltott a sűrűbe.

*

Olyan szeptemberi délután volt, mely eszébe juttatta mindenkinek a természet halálának gyors közele-

Tartson tehát minden erdőgazda akár 30 évi elő- és utótilalmat, de terjeszsze ki erdőtisztásait a terület 5%-ára, vagyis legyen az erdőbirtok legalább egy huszadrésze tisztás, kaszáló s juttassa azt vagy széna alakjában, tehát saját házi kezelése mellett a népnek, vagy adja neki bérbe s megmenti erdejét a további invázióktól (elárasztástól) a mezőgazdának pedig módot nyújt az istállóztatáshoz.

Tudom, hogy mennyire káros, ha az erdőben idegen birtokrész van, mert tulajdonosát nem lehet megakadályozni abban, hogy azt bármikor felkeresse, sőt a bérbeadott szántó a maga sok munkájával mind megannyi ürügyet szolgáltat az erdő bejárására s megkárosítására s azért mindenütt csak az erdőbirtokos tulajdonában megmaradó kaszálókról beszéltem, a melyek a legszükségesebb szénát adják s a melyek nem nyújtanak olyan sűrű alkalmat az erdő bejárására, sőt olyan kevés munkát igényelnek, hogy azt az erdőgazda házilag, esetleg felesékekkel is végeztetheti. Különben is abban az övezetben, a hol ez az eljárás alkalmazandó volna, az erdőtisztásokon jóféle fűnél egyéb úgy sem igen terem.

Hány olyan fensík van, a hol az örökös szél csak kényszeredett erdőt enged lábra kapni, hány olyan gerincezet találni, a melyen örökös a széltörés, hány olyan nyirkos völgyfenék van, a melyen csak néhány égerfa meg számos bokor tartja vissza a nap sugarait. Pedig soknak jó a talaja s éppen azért az ilyen helyeket kaszálókka kellene átalakítani, a hol legalább buja szép pázsit támadna s a hol most úgy sincsen erdő, hanem csak csenevész gazos. Tudom, hogy van sok

erdő, a hol 5%-nál több tisztás is telnék s van, hol ennek a fele sem kerül ki, de hát épen ezek kiegyenlítik egymást s a mi a fő, jövedelemapadásról szó sem lehet.

Vadászat.

Söréttel vagy golyóval lőjünk-e őzet.

Sok «vadászszal» talákoztam már, kik virtuskodást keresnek abban, hogy az őzet mennél kisebb seréttel lövöldözzék. Dicsekedve mondogatják, hogy őzre kár a golyót «pazarolni», mert annak a négyes, sőt hatos és nyolczas serét is elég.

Egymást akarják túllícizálni e díszvadászok abban, hogy ki tud e téren nagyobb eredményekkel előhozakodni. Nem ritkaság, hogy az ilyen szószátyárkodások alkalmával egyik-másik teljes meggyőződéssel hangoztatja, hogy az őznek a fogolyserét is elegendő.

Ma már, mikor a vadászt nem egyedül az öldöklés ösztöne, hanem nemesebb rugók is serkentik, tisztában vagyunk azzal, hogy ezek az urak, a kik ilyen elveket hangoztatnak s ilyen meggyőződésnek hódolnak, nem igaz vadászok.

Az igaz vadász első feladata, a vadat kimélni, ápolni, nevelni s az okszerűség határáig tenyészteni. Ebből önként következik, hogy az igaz vadász csak akkor lő a vadra, ha biztos tudatában van annak, hogy azt elejti, még pedig gyorsan, néhány másodperc alatt, a nélkül, hogy hosszas kinlódásnak kitenné.

De lehet-e remélnünk, hogy a négyes, hatos, nyolczas sörét által okozott apró sebek az őzet ily gyorsan megöljék? — Hiszen, nincsen kizárva, hogy egy-egy bak serétlövéstől is tűzben összerogyott, azt azonban ezek a serétes puskások mindig óvatosan elhallgatják, hogy hányat lőttek nyomorékká.

dését. Egyforma szürke volt mindenütt az égbolt, csak a látóhatár jobb oldalán szegte be alját a hatalmas erdőség és néhány varjúcsapat zavarta meg olykor-olykor a természet e készülő szemfedőjének egyforma szürkeségét.

Fabó útnak indult. Estére egy őzbaknak jól ismert váltó helyén akart lenni. Tele volt az út lehullott, elsárgult levéllel. Egyforma lépteivel taposta őket Fabó: mindjobban elmaradtak mögötte sorjában a kopaszodó fák és Fabó letért az országútról a cserkész-útra. Szürke függőnye mögül tán ép búcsut intett a nap, mikor Fabó egy keskeny tisztás széléhez ért. Leült egy kiálló tuskóra és várt.

Ép burkolózni készültek az erdő fái az éj sötétjébe. Fokról-fokra szürkült a látóhatár. Fabó csak várt türelmes elszántsággal; jól ügyelt minden neszre; tudta, hogy kivüle más is ismeri ezt a helyet. Ide várta azt az előtte már rég gyanus embert, kit már annyiszor látott erre járkálni. Fabó még jobban figyelt: olyanféle neszt hallott, mintha a távolban valaki sietve lépkedne

a lehullott leveleken egyenesen a cserkész-út felé: a zőrej közeledett s egyszerre abbanmaradt!... Ép a cserkész-út irányában... Fabó óvatosan ereszkedett le a tuskóról és odaacsúszott a mellette lévő tölgy mögé. A zaj elmúlt... Fabó vigyázva hajlott előre, hogy a cserkész-út felé nézzen...

Villanás... durranás... Fabó szívéhez kap, térdre rogy, leesik a földre... A sötétségtől még legjobb barátai, az erdő évszázados tölgyei sem láthatták mindjobban elsápadó arcát, zavarodó szeméit; nem hallhatták utolsó sóhaját és nem vehették észre, hogy csordul ki az a néhány könny már üvegesedő szeméből...

Azután ismét csend.

*

Odahaza, a kicsiny lámpa gyér világa mellett, kissé már álmosan, játszik két kis gyermek... Édes apjukat várják haza szegények...

*

Vannak, a kik a serétet csakugyan méltatlannak találva, özre póstával puffogatnak. Majdnem azt mondhatnók, hogy ezek még botorabbul cselekesznek. Mert a pósta, melyből 7—10 szemet tesznek egy tölténybe, már 30—35 lépésnyire is annyira széjjel szóródik, hogy ott hasztalan minden célzás, az egyes póstaszemek mindenhová elkalandoznak, csak a célpontra nem. Lehet, hogy egyik-másik az őzet is eltalálja, de nem ott, a hol kellene. Póstalövésnél még gyakoribb jelenség a lágyék-, czomb-, lábszár- stb. lövés, a mely mind csak arra való, hogy a rókák jussanak zsákmányhoz s nem a vadász.

Golyót az őznek! Ezt ma már minden igaz vadász szabályként betartja. Ha özre még vadászni, akkor golyós fegyver legyen veled. Uradalmakban s szakszerűen kezelt vadászterületeken senkinek, még vendégnek sem szabad özre másként, csak golyóval lönie. A földművelésügyi m. kir. miniszter által a kincstári vadászterületek kezelésére nézve kiadott utasítás is parancsolólag előírja, hogy özre csak golyóval szabad lönie.

Azt mondhatná azonban ez ellen valaki, hogy dombos és sík területeken, hajtóvadászatok alkalmával, a mikor nyúlra, fáczánra vadásznak, veszedelmes lehet hajtóra s puskásokra egyaránt, ha a hajtásból előre törő őzekre — különösen a mai Mauseerekkel s Mannlicherekkel — golyóval lövöldöznek. — Magam is aláírom. De hozzáteszem ám azt is, hogy hajtóvadászaton őzet lönie, különösen ott, hol apró vadra vadászunk, már nem szokás. Tessék az özre cserkészni, azt zajtalanul, csendesesen lőtávolba megközelíteni s azután nyugodtan célba venni.

Apró vadra rendezett hajtóvadászatok alkalmával már az is elég baj, hogy az őzet ok nélkül szintén felzavarjuk s nyugtalanítjuk. Jól betanított hajtókkal némileg segíthetünk ezen. Tudvalevő ugyanis, hogy az őzek a hajtók első zajától felriadva, rendszerint csak néhány ugrást tesznek a lövonal irányába, mert azután, különösen ha egy-két lövés már el is dördült, a hajtók felé iramodnak s a hajtókkal párhuzamosan száguldanak jobbra-balra, rést keresve maguknak, hogy azon keresztül törtsenek. Ha a hajtók közül néhányan lelapulnak, vagy fa mögé bújnak, a megriadt őzek csakhamar észreveszik a nyitott kaput s elmenekülnek a hajtásból, még mielőtt fáradtá hajszoltuk volna őket. Erre, a rendszerint jól beváló fortélyra, a hajtókat nem lesz nehéz reászoktatni.

Ha a szarvas az erdők királya, akkor az őzet legalább is a hercegi rang illeti meg. Erre a bájos, kecses, igazán nemes, de ép oly védtelen s üldözött vadra barbarizmus hajtókkal, vagy pláne ebekkel vadászni. Gyenge testalkata s kevés ellentálló képességgel bíró szervezete nagyon megszenvedti a hajszát. Kevés vad kívánja meg jobban az erdő nyugalmas csendjét, mint épen az őz. Méltatlan, csúnya dolog volna erre is csak ugyanazzal a közönséges mesterséggel vadászni, mint a milyent az apró vadnál alkalmazunk. Mert ha mesterségnek nevezem a lövöldözést, körben, stráfban, hajtásban, akkor művészetnek kell a cserkészetet elkeresz-

telni. Hajtók előtt minden koczaradász lő vadat, de a cserkészetben csak az igaz vadásznak lehet kedvtelése. A hajtóvadászat kontárkodás, a cserkészet tudomány. A ki a vad életmódját, szokásait, kedvencz tartózkodási helyét, megszokott «járását» és legelőit ismeri, az egy-egy cserkészkiránduláson, jól kipróbált golyós fegyverével, egymaga többet lőhet, mint egy egész társaság koczaradász egynapi hajtóvadászaton; de több s nagyobb élvezetben is részesül, mind a kocza-vadász egy egész emberöltön keresztül. — Tehát: golyót az őznek.

S. K.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil állattenyésztési m. kir. felügyelő.

A sertés hizlalása makkoltatással. Sertéseinket hizlalhatjuk házilag a gazdaságban termelt különféle takarmány-anyagokkal, vagy pedig makkon legeltetéssel.

A hizlaló-takarmányok magas termelési költsége s így természetszerű emelkedő ára arra kényszeríti a gazdát, hogy az erdei makkot sertés hizlalás szempontjából az eddiginél is nagyobb figyelemben részesítse.

Ha még tekintetbe vesszük azt, hogy e hizlalási módnál kevesebb kézi erőre van szükség — a mi pedig a mai nyomorúságos munkáviszonyok között nagyon számottevő tényező — akkor annak előnyös voltában senki sem fog kételkedni.

Makkot kétfélet ismerünk úgy mint tölgy- és bükk-makkot. Értékre nézve a tölgy-makk sokkal jobb, egyrészt a benne foglalt tápláló anyagok nagyobb mennyisége folytán, másfelől pedig azért, mert haja vékonyabb s így a sertés kisebb fáradsággal jut hozzá.

Mindkét makk táplálóanyag tartalma a gazdaságban termelt hizlaló takarmányok tápláló értékét fölülmúlja, a mi világos azon körülményből, hogy oly rövid idő alatt mint makkal, semminemű anyaggal hizlalási eredményt elérni nem vagyunk képesek.

Még kell még jegyeznem, hogy e gyors hizáshoz nagyban hozzájárulnak a legkülönfélébb férgek, melyeket a sertés túrás által legeltetés közben talál.

Kisebb makkmennyiség és kevesebb hizlalandó sertés létszám mellett különösen ha a termőfák távol állanak egymástól sok esetben ajánlatosnak mutatkozik a makk felszedése és annak kézből való adagolása.

Hogy valamely területen sertés hizlalható-e vagy nem, az függ a termés bőségétől. Ha az egyes szemek ritkán fekszenek a földön, akkor hizlalásról szó nem lehet, mivel a sok mozgás nagyon hátrányosan hat a hizás menetére, mely esetben ott a sertések legfeljebb megjavulnak. A makkoltatás e módját futó makkoltatásnak mondják. Magától érthető, hogy minél bővebb a termés, annál biztosabb, gyorsabb és így olcsóbb lesz e hizlalás.

Valamely területen felhizlalható sertések mennyiségét számítás útján egy kis gyakorlattal előre megállapíthatjuk. Ismernünk kell hozzávetőleg első sorban a terület nagyságát, a fák számát, a melyen termés mutatkozik. A fák mennyiségének kiszámításánál 100 □-öl

területet veszünk alapul, megszámloljuk itt a fákat. Ha most az egész területet elosztjuk 100 □-örel s a kijött hányadost megszorozzuk az alapul vett területen talált fák számával megkapjuk az egész erdőn lévő fák mennyiségét hozzávetőleg.

A fenti számítás után, ha még tudjuk azt, hogy egy drb 1—2 éves sertés kihizálására 5—6 hl., öreg sertés részére 7—8 hl. makk szükséges néha meglepő pontossággal határozhatjuk a felhajtható és kihizalható állatok mennyiségét.

Kevés eltérés nem hozhat zavarba bennünket, mert hiszen, ha még marad makk a legelőn, akkor arra újból lehet sovány sertést hajtani, ha pedig nem volna elegendő, a hizlálást tengerivel folytathatjuk.

Makkoltatásra sem túl fiatal, sem túl öreg sertést hizlálás céljából hajtani nem érdemes, mert azok nem bírják az azzal járó fáradságokat.

Legszebb eredményeket mutatnak e tekintetben a tíz hónaptól három évesig terjedő korúak, ha azokat kiheréljük, illetve miskároljuk, mivel akkor a nemi ösztön felébredése nem fogja hátráltatni a súly-gyapodást.

A hizlálást akkor kezdjük meg, ha a férges makk már lehullott a mi hazai viszonyaink között szeptember utolsó, október első napjaiban következik be.

Gyakorlati tapasztalatok szerint 8—10 heti legeltetés alatt a sertések készen vannak, de ha rövidebb idő alatt érik el azt, természetes, az csak előnyös lesz.

A legeltetendő erdőterület középtáján elegendő és jó vízzel rendelkező kutat készítettünk és egy fedett színt a hol a sertések mostoha időjáráskor meghúzzhatják magukat.

Jó kondás a hizlálás kezdetén a szállástól távolabb fekvő területeket járattja, hogy később, ha az állatok elnehezednek, vagy az idő kedvezőtlen, ne kelljen nagy távolságra járniok. Sok fölösleges járás, sok takarmányanyag pocskolással jár, mert a mozgásra táplálóanyag használtatik fel.

Az enyhe nem túl meleg, nedves, de nem sáros időjárás legkedvezőbb. Első esetben igen sok makk megférgesedik, utóbbiban jelentékeny mennyiség taposodik a sárba, s így megy veszendőbe.

A hó nem képez akadályt, mert alóla a sertés ki túrja a makkot. Veszedelmessé csak akkor válik, ha napközben az enyhe idő megolvastja a hó felső rétegét, mely éjszakára kemény, áttörhetlen kéreggé fagy, mikor nem marad más hátra, mint a makkoltatást beszüntetni.

A hizlálás előre haladtával kísérjük figyelemmel a nyáját, hogy a kész egyedeket onnan elhajthassuk. A mily rohamos a javulás, ép oly hamar leromlik a kellelénél hosszabb ideig hizlalt sertés.

Mindaddig, a míg a makkot jóízűen fogyasztják abból sokat esznek, a súlygyapodás szembetűnő, de mihelyt evés közben kelleltenül csámcsog egyik-másik, annak a jele, hogy itt az ideje a nyájából való elhajtásának.

Mivel a makkon teljesen kihizott sertés husa és

zsírja telítve van olajtartalommal s annak kellemetlen ízt kölcsönöz, czélszerű 3—4 hétig utána tengeri darát etetnünk, mely keményebbé, jóízűvé és tartóssá teszi minden egyes részét.

A makkoltatást csak magas állabu erdőben eszközölhetjük, a hol a sertések nem tesznek kárt, sőt anynyiban előnyére válik az erdőnek, hogy túrás által levegőt juttatnak a fák gyökeréhez s így azokat erélyesebb növéssre készítetik. A felszedett és felfalt legkülönbébb férgesek és káros rovarok pusztításával apasztják az erdő kártevő ellenségeit.

Beneze Imre.

Házinyúl-tenyésztés. A folytonos húsrágulás, — mely leginkább a közép és alsó-néposztályt érinti, — önkéntelenül gondolkodóvá teszi az embert, — vajjon mikép lehetne ezen a bajon, legalább némileg segíteni. — Kísérlet ez irányban már a lóhússal történt, — s habár az eredmény a fővárosban el nem maradt, — úgy még mindig nem állithatjuk, hogy teljes sikert értünk el e téren. Élvezetes, jó és olesó hús pótlékaul igen alkalmas volna a házinyúl. Tekintsük csak e dolgot kissé közelebbről!

Külföldön a házinyúl tenyésztése igen nagymérvű, mert London naponként 75000 darabot fogyaszt, a párisi központi piacon havonként több mint 300,000 darab kel el. Belgium igen nagy hajórakomány házinyulatl szállít rendszerint a londoni piacra, s a bevétel több millió koronára rüg. Vannak Angliában tenyésztő helyek, melyek egyenkint 900—1200 darabot szállítanak, — a derby-i püspök egymaga 12—13 ezret juttat vásárra. Franciaország a statisztikai adatok szerint évente 85 millió házinyulat tenyészt, ebből három milliót maga Páris fogyaszt el. Anglia, Franciaország s Belgium legelső éttermeiben mindenkor található az étlapban a házinyúl, — úgyszinte a gazdagok s húsinyenczek asztalán általánosán elterjedt kedvencz húsétel. A virágzó belgiumi házinyúl-tenyésztés, — mely főleg a belgiumi házinyulat tenyészteti — nemcsak a saját hússzükségletük javarészét képes fődözni, — hanem azonkívül évente még 10—15 millió frank értékű vágott nyulhúst szállít évente Angliába.

Azonban a hús felhasználásával még nincs az egész jövedelmi forrás kiaknázva. A bőr, illetőleg a prém igen sokfélekép használható, különösen női karmantyúk, s felöltők kibélelésére, a szörme különböző kidolgozáson megy keresztül, úgymint festés, cserzés stb. vagy eredeti színeit is meghagyják, s akkor a szín sajátosága szerint mint angora vagy ezüst prém, avagy hermelin vagy pézsmas szörme jönnek kereskedésbe. A szőr maga a kalapkészítésnél igen keresett cikk, s a fehér angora nyúl hosszú fehér szőrét fonják, szövök s így különböző szövött árút készítenek belőle. A cserzett bőr igen tartós, szép és puha, — a mely lábbeli készítésre is igen alkalmas. Kitűnő tulajdonsága, hogy fellelte puha és simulékony, a mellett tartós és erős, — a lábat melegen tartja.

A házinyúl húsa más húshoz arányítva ugyancsak kiállja a versenyt. Dr. Haberkorn königsbergi tanár vizs-

gálata szerint a szilárd házinyúl husa 25% szilárd fejrjét tartalmaz, míg a csibehusé 23,5%-ot és a marháé pedig csak 20% fejrjét tartalmaz.

E számadatok szerint a házinyúl husa felülmúlja tápláló erőben a legkeresettebb húsféléket is.

A hús maga igen élvezetes s ki egyszer jól elkészített házinyúl-sültet vagy pörköltet megízlelt, az barátja is marad a húsféleségnek.

De nemcsak a háziszükséglet kielégítése végett, hanem üzleti szempontból is, érdemes a házinyúltenyésztéssel foglalkozni, mert az egészséges, tápláló és aránylag olcsó nyúlhúst nemcsak a fővárosban, de a vidéken is mindig jól lehet eladni. Ma már nem egy házinyúltenyésztés van nálunk s találkoztak földbirtokosok is, kik nagy arányokban rendezték be ezen tenyésztési ágazatot, a házinyúltenyésztést felkarolták s helyes munkával abból nagy eredményeket is remélhetnek. Nagyobb telepek létesítéséhez azonban a tőke is kell, de bizonyos, hogy föltétlen jó eredmény lesz elérhető s az anyagi haszon sem fog elmaradni.

Orosz hermelin nyul.

A mi a tenyészetek berendezését illeti, három kérdés jöhet tekintetbe:

1. Mely fajtát kell általánosságban tenyészteni, mely a legtöbb hasznot hozza a jó hús, szörme és bőre által?

2. Hogyan rendezzük be és hol a tenyésző helyet?

Telivérben tenyészteni legcélszerűbb az ezüst szörme, orosz hermelin (lásd képünket) és a kék óriást. Ez a három fajta kitünő húst, szörmet és bőrt is ad.

A kinek közönséges háziistálló nyulai vannak, az ezen felsorolt fajtákról vegyen jó erős hímest s nőstény nyulait azzal nemesítse, így is elérhet pár év alatt eredményeket. Jobb azonban mindjárt telivér párral kezdeni a tenyésztést.

A kis mértékben való tenyésztésnek legegyszerűbb módja 1,5 m. széles, 80 cm. mély és 80 cm. magas ládákban való fiáztatás, a mely ládából valamely szímben vagy esetleg a szabadban is elhelyezhetünk. Minden anya külön-külön tartandó s a fiakat hathetes korban el kell tőle venni s e célra elkerített kifutókba eresztetni. Ha a ládák a szabadban állanak, úgy ajánlatos,

hogy az északi szél ne járja azokat át, továbbá a nyitott oldal dróthálóval legyen ellátva, nehogy esetleges ragadozó állatok kárt tehessenek.

A házinyúltenyésztés körüli teendők gyakorlati tanácsaival lapunk legközelebbi számaiban fogunk foglalkozni, egyelőre t. olvasóink némi tájékoztatására ezeket tartottuk szükségesnek közölni. R.

Galambtenyésztés nagyban. Nálunk csak most kezdenek a gazdálkodással foglalkozók olyan kisebb háziállatok rendszeres tenyésztésével próbálkozni, a midőn a húsarak országszerte magasra szöktek, ámde Amerikában, a hol aránylag a hús olcsóbb, már évtizedek előtt felismerték a gazdák annak a tételnek nagy horderejét, hogy a hústermelés még olcsóbb árak mellett is jobban jövedelmez, mint a gabona vagy más növény termesztése.

Bármily háziállatot tenyészünk is, akár nagyban, akár viszonyainkhoz mérten korlátoltabb mennyiségben, az eladásnál nemcsak a kapott készpénzt kell jövedelemnek tekintenünk, de azokat a mellékterményeket is, a melyek a gazdaságban, háztartásunkban megmaradnak s jövedelmeznek.

A mai igen magas húsarak mellett minden kisgazdának, falusi, tanyai vagy erdei lakosnak a gazdasági vagyis az ügynevezett húsgalambok tenyésztésére is súlyt kell helyezni. A galambhús igen tápláló és jóízű eledel s azt nemcsak a családban, de azon kívül is igen jól lehet értékesíteni. Nevelő-intézetek, kórházak és a nagyobb városok piacjai a galambokat jó árban és szívesen veszik meg.

Amerikában a húsgalamb-tenyésztés általános, sőt nemcsak egyszerűen házilag tenyésztik, de hogy úgy mondjam gyárilag. A «Baromfitenyésztés» című heti szaklapban egy Amerikában élő hazánkfia elmondja az ottani nagy galambtenyésztő-gyárak tenyésztési eljárását.

Igen érdekes és utánzásra méltó lévén ezen ismeretetés, azt lapunkban is közlöm, hátha akad nálunk is vállalkozó szellemű ember, a ki megkísérli a nagybani húsgalamb-tenyésztést.

«Johnson J. M. farmer, ki 12 hold földterület tulajdonosa, 12 év alatt, mióta a galambtenyésztést megkezdte, körülbelül 150,000 kor. vagyont gyűjtött tisztán galambtenyésztésből. Ezelőtt 12 évvel vette a földet 25 koronájával holdját, mint kopár, kavicsos, művelésre nem alkalmas területet. Kezdetben baromfitenyésztéssel is foglalkozott, mivel csak 100 pár galambot tudott összeszedni; ezzel azonban két év után felhagyott és áttért tisztán a galambtenyésztésre és azóta már felszaporodott az állomány körülbelül 100,000 darabra. Bizony ez szép szám, a látása pedig meglepő. Én nem láttam a norvégiai madárhegyeket, de ilyenek szerint itt a nagybani tenyésztésre ez felel meg legjobban, nem érzékeny semmi iránt, érteve a betegségeket. Különben ő nem is kísérletezett nemesebb galamb tenyésztésével.

Jóformán egyedüli szilárdabb építmény a galambház, a mely egy 10 m. hosszú, 4 m. széles és 2 méter

magas félszeralakú deszkából készült alkotmány, mely alatt 3 szakasz kettős galambrekesz van, minden szakasz között 1 méter széles járda. Az egyes rekeszek nagysága: 20 cm. magas, 20 cm. széles és 25 cm. mély; ily nagyságú rekeszekre van osztva minden szakasz. A legelső sor 50 cm. magasságnál kezdődik, alatta szabad tér van. A mikor ezen épület kicsinek bizonyult, nem építettett többé költségesebb galambházat, hanem a kereskedőktől vett ócska ládákat osztotta rekeszekre, ajtókat vágva rajta, egymásra rakta és kátrányos papirlemezzel befedte. Ennyiből állt az építkezés. E rekeszekben a galambok szívesen fészkelnek, sőt minduntalan belebotlik az ember egy-egy rozsz ládába, a mely alatt kis galambot, vagy tojást lel. Most már $\frac{9}{10}$ része az állománynak ily primitív lakásban fészkel.

Az említettekén kívül van egy sodronyhálóból készült nagy kalitka, a hol az újonnan vásárolt öreg galambokat és az anyjukvesztett fiókákat tartják. Az öregek itt vesztegár alatt vannak körülbelül két hétig, a mely idő elteltével ki lesznek bocsátva a szabadba, a fiatalok pedig akkor, a mikor megtanultak enni és repülni.

Az egész tanya 2 m. magas sodrony-hálókerítéssel van körülveve. A ragadozók távoltartására tart 4 foxterrier kutyát, a melyek becsülettel megfelelnek hivatásuknak, mert mihelyt egy macska téved be, azt okvetlenül megnyújtják.

Hazánkban, kisebb arányokban ma már többen foglalkoznak gazdasági galambtenyésztéssel s így egyesek bizonyos egyenletességű, nagyon hasznos és gyorsan fejlődő úgynevezett «Magyar bögyös» galamb fajta féleséget tenyésztettek ki. Ezen tenyésztők Közül legjobban tűnik ki Bige Béla úr tenyésztete Nagyváradon, Uri-utcza 54.

Ajánljuk ezen magyar fajta galambokat a gazdák figyelmébe.

A nemes házinyúltenyésztés fontossága. Apró házinyulakat elszórva az ország minden részén tartottak egyesek istállóban és földalatti vermekben. Ez azonban csak tartás volt és nem tenyésztés. Mert a tenyésztés az, ha a gazda céltudatosan önként irányítja az állatok szaporodását saját kedve és céljai szerint, nem pedig rájuk hagyja azt, a minek leggyakrabbi eredménye a ki nem elégitő és hitvány szaporulat. Ezt tapasztaltuk, sőt ma is tapasztalhatjuk a házinyúl vagy kinigli istálló tenyésztésénél, a hol a kicsi csenevész és rozsz ízű húst adó állatokkal csak kigúnyoljuk az okszerű, gazdaságos és igen szépen jövedelmező nemes házinyúl-tenyésztést.

A ki istálló nyulakat tartott, az nem nevezheti magát házinyúltenyésztőnek — azt előre bocsájtjuk. És pedig azért nem, mert a nemes házinyúl tenyésztése egészen más, mint a kinigli-tartás.

Elmondunk mindent sorjában, a mit tudni kell annak, a ki kedvet kap a nemes házinyúl-tenyésztésre. A kormány és egyes előrelátó szakemberek a nemes

házinyúltenyésztésnek hazánkban való általános elterjedése érdekében hat év óta fáradoznak s az eredmény e téren igen nagy s a jövőre nézve igen biztató. Mivel pedig mindaz, a mit e lapok hasábjain most és ezentúl e tárgyról elmondani akarunk, — már nálunk — minden gazdasági viszonyok közt számtalanszor ki lett próbálva, ennél fogva ajánljuk, hogy t. olvasóink meghallgassák és kövessék tanácsainkat.

Feltétlenül áldásosnak kell tekintenünk a nemes házinyúl tenyésztésének népies megismertetésére törekedő mozgalmat, mert a népélelmezési nehéz viszonyok épen ma ezt igen indokoltá teszik.

Európa más országaiban, nevezetesen Franciaországban, évenként 200 millió korona értékű házinyúl-húst fogyasztanak el az emberek. De ott a házinyúl-húst egyaránt szereti fogyasztani a pór nép és a márkí — mert megszokta. Nálunk is kezdik megszokni s szívesen fogják ezen jó és ízletes húst fogyasztani. De a húson kívül a nemes házinyúl ad drága és értékes szőrmet, a melyből igen kedvelt prémeket készítenek. A világon hordott különféle szőrme ruhadarabok 60—70%-a hamisított, azaz házinyúlszőrméből utánzott. Ez nem is lehet másképp, hisz nincs is talán az egész világon annyi vad, a mennyinek gereznája mint eredeti szerepel. Van tehát keletje és jövője a nemes házinyúl-tenyésztésnek, mert húsa keresett piaci áru lesz, gereznáját pedig az utánzat-gyárosok jól fogják megvásárolni. Így van ez főleg Francia- és Németországban, de más országokban is; nincs ok tehát arra, hogy Magyarország ezen tenyésztési ágától idegenkedjék.

A házinyúl husának értékes voltát igazolja dr. Haberkon tanár vegyelemzése, a ki kimutatta, hogy az összes húsfélék közt a házinyúl húzában van a legtöbb: 25%, fehérnye tartalom, tehát az a legtáplálóbb.

Ezekben óhajtottunk a nemes házinyúl-tenyésztés fontosságára rámutatni s a legközelebbi alkalomkor elfogjuk mondani azt, mikép kell ahhoz hozzáfogni — hogy olyan hasznunk legyen belőle — a milyen ma már nem egy házinyúl-tenyésztőnek van.

Olvasóink mindegyikének van elég helye és alkalma arra, hogy legalább saját háztartásának hússal való ellátása végett néhány nemes házinyulát tartson és tenyészsen, a kinek pedig viszonyai olyanok, hogy nagyban is foglalkozhat ezen állatok tenyésztésével, az nem csak magának fog hasznót biztosítani e foglalkozásból, de használni fog a köznek is — mert húst termel — a mi ma kevés és drága.

Milyen fajta tyúkokat tenyészszünk? Lapunk előbbi számában megígértük, hogy a baromfitenyésztési kérdésekben felvilágosítást adunk a gyakorlatban követendő tenyésztési eljárásokra nézve és kértük, hogy az általánosan, országszerte jól bevált tanácsokat lapunk olvasói is szívesen hallgassák meg és tartsák be, mert ezáltal elő fogják mozdítani az országos baromfitenyésztési irányt is, melylyel ismét nemcsak maguknak, de az egész nemzetnek tesznek szolgálatot.

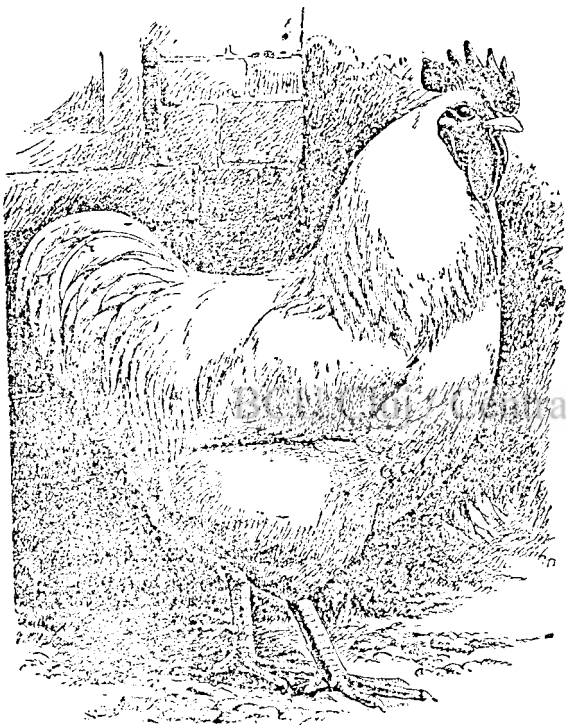
A sok hasznos tudnivaló közt az első kérdés ez: Milyen fajta tyúkokat tenyészszünk, hogy azokból minél nagyobb hasznunk legyen? és hogy azoknak termékei, milyenek a tojás, toll és a hús, a vámkülföldi nagy fogyasztó piacok kívánalmainak megfeleljenek!

Feleletünk e kérdésre a következő: Mindenütt az országban a tyúktenyésztésnél az *alapananyag a magyar tyúk*, vagy az erdélyi úgynevezett *kopasz nyaku tyúk legyen*, a melyet azonban össze kell válogatni olyképen, hogy egy-egy tenyészetben minden egyes tyúknak alakja, tollszíne és testnagysága lehetőleg egyforma legyen, hogy így az ivadékok is egyenlők lehessenek. Lehet az egyes tenyészetben a tyúkok tollszínezete bármilyen, fehér, sárga, kendermagos vagy fekete, az tel-

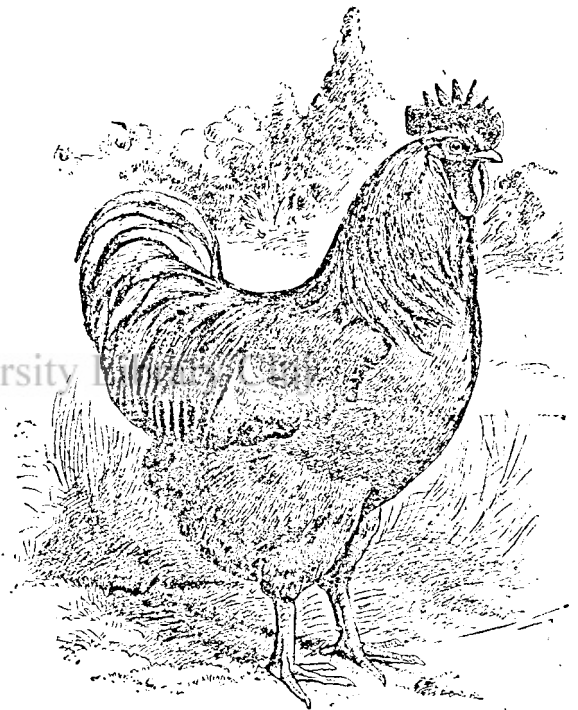
tároz. Ma mindenütt a sárga héjú tojást fizetik jobban, tehát az olyan tyúkokat kell megtartanunk, a melyek nagy és sárga héjú tojásokat raknak.

Ha a tyúkok őszi összeválogatásánál mindezekre különös nagy gondot fordítunk, már a következő évben fogjuk annak hasznát látni. Nemcsak egyes tenyésztők, de egész községek is vannak ma már, a hol így jártak el s ma tízszer annyi bevételük van a baromfi-tenyésztésből, mint azelőtt, a midőn még úgy «régi módisan» tenyésztették és tartották a baromfiakat.

Most aztán az a kérdés, hogy az így, ezéltudatosan és nagy gonddal és költséggel összeválogatott és beszerzett tyúkokhoz milyen fajta kakasokat kell használni? Erre is megfelelünk, sőt képen is bemutatjuk

Fehér orpington-kakas.

Sárga orpington-kakas.

jesen mindegy: a fődolog az, hogy minden egyes tyúk, a melyet a tenyészet részére kiválasztunk, nagytestű, fiatal és egészséges legyen. Az is lényeges, hogy jó tojó tyúktól származzanak, de ezt a tulajdonságot nagyon nehéz kideríteni, különösen a piaci beszerzésnél. Mindazonáltal a *legjobb és a legkeresettebb tollszín a fehér és a sárga*. A ki tehát okosan tud alkalmazkodni az általánosan nyilvánuló ízléshez, az nem fog valami különleges színű tyúkokat összeválogatni, hanem vagy a fehér, vagy a sárga színt fogja választani.

Kívánatos továbbá az is, hogy a kiválogatott tyúkok, lábszár-, láb- és csőrszíne csontfehér legyen és nem más színű. Ez azért kívánatos így, mert ha meg lesznek koppasztva, csak az ilyen tyúkok testszínüek és csak az ilyeneket kedvelik a nagyvárosok piacain. A sárgásszínű testtel bírók csak harmadrangú árút adnak, tehát az ilyeneket kár tenyészteni. Így vagyunk a tojás héjának a színével is. Itt is csak a kereslet ha-

azokat a kakasokat, a melyek a legalkalmasabbak arra, hogy az egész ország tyúkállományát egyformává tegyék, feltéve, hogy ezentúl is szívesen megfogják a baromfi-kevelők a mi jó tanácsainkat hallgatni és követni.

Még a jól összeválogatott magyar tyúkok teste is mindig kicsi ahhoz, hogy külföldön első rangú árút képezzen, ennél fogva nincs más hátra, mint nagy testű kakasokat tyúkjainkra használni, hogy így az ivadék is nagyobbodjon.

Ezt pedig csak azáltal fogjuk elérhetni, ha figyelünk arra, hogy a jól kiválogatott tenyésztőtyúkok mellett mindig olyan nagytestű, erős *sárga* vagy *fehér orpington* kakas legyen, a mely telivér külföldi fajtának ivadéka, vagy az ilyen fajtaból származott első keverék, de a melynek feltétlen tulajdonsága a nagy test, a csontszínű fehér láb és a fehér csőr. Az ilyen kakas után nagyobb ivadékokra fogunk szert tehetni, különösen ak-

kor, ha a tenyésztett tyúkoknak az elejét, azaz az olyan csibéket, a melyeket februárban és márczius kelteztett a gazdasszony, nem adjuk el, hanem a legszebbeket ezekből a korai csibékből megtartjuk, hogy azokban a hónapokban legyen tojástermelésünk, a midőn egyébként a tojás legdrágább; ezen hónapok december és január.

Az ország minden részében folyton hallani azt a panaszt, hogy hogyan lehetne azon segíteni, hogy télen-tojó tyúkjaink legyenek? Ezen csak úgy lehet segíteni, hogyha a gazdasszonyok a korai kelésű csibéket nem dobják a piacra, vagy nem vágják le azokat vendégségek alkalmával, hanem ha kimélik és így olyan anyagra tesznek szert, mely nem akkor fog tojni, a midőn a tojás amúgy is legolcsóbb, de a mint már előbb említettem, megfelelő gondozás mellett akkor kezdenek tojni, a midőn a tojásnak az ára kétszeres. A tyúktenyésztésnél tehát követendő helyes eljárás az, a mit itt elmondottam. A mi pedig a fajtát illeti, hogy milyen kakas legyen az ország minden részében, az ily módon kiválasztott tyúkoknál a tenyészanyag, erre nézve ezidő szerint a *fehértörű tyúkok nemesítésére csakis az ábránkon látható telivér fehér orpington kakast, a sárga és egyéb színű tyúkokra pedig csakis a sárga orpington kakast ajánlhatjuk.*

Az orpington fajta e két színben tenyésztetik az országban telivérben nagy mennyiségben azon czélból, hogy a kakasok a kistenyésztők között minden év őszén vagy a téli hónapokban könnyen beszerezhetők legyenek. Bő tapasztalatunk van már arra nézve, hogy az ily módon keresztezett *keverék tyúkok* ivadékaik mennyivel nagyobbak és mennyivel nagyobb és jobb minőségű és így értékesebb tojást raknak.

E tekintetben tehát mindenki teljes bizalommal követheti most adott tanácsainkat és rövid idő múlva meg fog arról győződni, hogy az elmondott tenyésztési eljárás által nyert orpington-keverék tyúkok mennyivel értékesebbek a közönséges parlagi tyúkoknál.

Koránt sem mondjuk azonban azt, hogy értelmebb és oly tenyésztő kezébe, a ki különösen szereti a baromfiakat, a telivér tyúkok nem valók, de azt állítjuk, hogy a telivértenyésztés sikere már sokkal több feltételtől függ, mint a keverék tyúkok tenyésztése.

Majd rátérünk erre a kérdésre is.

Különfélék.

Ingyen tűzifa és lombtakarmány. Lapunk olvasóit bizonyára közelről érdekli a földmivélsügyi m. kir. Miniszternek pár nap előtt kiadott rendelkezése, melylyel a kincstári erdőségekben az ingyenes lombtakarmány szedést és ingyenes hullfaszedést megengedte.

Ezren és százezren fogják a fenkölt gondolkodású miniszter nevét kiapadhatatlan hálaikkal egész melegevel övezni, ki ezekben a válságos időkben nyújtja oda segítő karjait azoknak a gyámoltalanoknak, kiket a

mostoha sors a létfenntartás legelemibb eszközeitől is megfosztotta.

Emberszerető rendelkezése most már lehetővé teszi, hogy a legszegényebb kis ember is áttelelhesse tejelő tehénkéjét s tüzelőfával láthassa el a közelgő tél zord napjaira didergő családtagjait.

Az egészség 12 parancsolatja.

1. Szeresd a napfényt, levegőt és tisztaságot, mert a nap éltető eleme minden szervezetnek s a tisztaságban az élet, a piszokban pedig a halál csirái tanyáznak.
2. Légy nyájas, vidám és elégedett, mert a duzzogás, harag és gond ellenségei egészségednek.
3. Lehetőleg pontosan a megszokott időben étkezzél; keveset, de táplálót.
4. Kerüld az izgató ételeket és italokat, mert ezek a szervezetet rendellenes működésre ingerlik.
5. Ha ingerült vagy s ha nincs ótvágyad, vagy semmit, vagy legföllebb kevés tejet, levest végy magadhoz.
6. Úgy rendezkedj be, hogy evés előtt s evés után mindenkor egy kis pihenőd legyen.
7. Ne siess az étkezésnél s rágd meg az ételt apróra, hogy gyomrod annál könnyebben megemészthesse.
8. Tartózkodj a forró ételektől ép úgy, mint a túlságosan lehűtött italoktól.
9. Keresd az ételekben a változatosságot, mert a gyomor hamar megunja az egyformaságot.
10. Ne addig egyél, míg teljesen jóllaktál. Hagyj fel az evéssel mikor még jól esik.
11. Evés közben soha semmit se igyál. Étkezés után is legalább egy fél óráig várj az ivással.
12. Jóllakottan sem fűrodnöd, sem éjjeli pihenésre térned nem szabad.

Pénzjutalmak az erdőőri szakvizsgáknál. A Baranya-, Somogy-, Tolna vármegyei erdészeti és vadászati egyesület a Steiner Gyula körmenői magpergetőgyár tulajdonosa által tett alapítványból a folyó év őszén Pécsen megtartott erdőőri szakvizsga vizsgálóbizottságának 45 koronát bocsájtott rendelkezésére abból a czélból, hogy a legjobb eredménnyel vizsgázott két erdőőr részére 25 K és illetve 20 K jutalom adassék. A vizsgálóbizottság az első jutalmat Koványi Pál szegzárdi közalapítványi m. kir. erdőlegénynek, a második jutalmat pedig Bocz József, a bellyei főhercegi uradalom segéderdőőrnek ítélte oda. (P.)

Kérdések és feleletek.

Kérdések:

(4.) Bedő Albert «Erdőőr» című művében az áll, hogy hármas kötelékben csemetétet kiültetve, a csemete a 4 láb hosszú egyenoldalú háromszög csúcsán áll s így kell egy kat. holdra 4156 drb. csemete, holott a mi számításunk szerint csak 4114

drb. szükséges. — Kérem a számítás eltérésének okát, avagy Bedő számítás módját b. lapjában közölni. — (B J.)

(5.) Alábbi vitás kérdésben kérem szíves választát: Egy katasztrális hold területre hármas kötélekben hány darab csemete szükséges, ha a csemetéknek egymástól való távolsága minden irányban 4 láb? Mi így számítjuk: $\frac{4 \times 4}{2} = 8$ □ láb egy csemete helye s így egy holdra 7200 drb. csemete fér el, — holott Bedő Albert «Erdőőr» című könyve szerint egy holdra csak 4156 drb. csemete szükséges. — (G J.)

Feleletek:

(4 és 5.) A 4. és 5. számú kérdésekre lapunk «Erdészet» című rovatában legközelebb adjuk meg a kívánt választ.

Pályázat

Alulírott erdőhivatalnál egy erdőlegényi állás betöltendő, melyre szakiskolát végzett jelentkező hiányában, oly fiatal ember is pályázhatik, ki esetleg jövő év őszén szakiskolába készül. Szakiskolát végzett erdőlegény havi bére 50 korona, szabad lakás és 2 üm³ házhoz szállított tüzifa. Szakiskolát nem végzetté pedig 40 korona, szabad lakás és 1 üm³ házhoz szállított tüzifa. Ép, erős testalkat megkívántatik.

Nadrág, 1907, november hó 9-én.

*A nadrági vasipar társulat
erdészeti és gazdasági hivatala.*

E 12548.

Pályázat.

Alulírott erdőgondnokság kerületében megüresedett s évi 600 K. fizetés, 100 K. pótlék, szabad lakás, házhoz szállított 18 üm³ I oszt. dorong tüzifa, 2 kat. hold szántóföld és szabályszerű legelő illetményrel javadalmazott u. n. papírmalmi erdőőri állásra ezennel pályázat nyitattik. A pályázók felhivatnak, hogy az erdőőri szakvizsgái bizonyítvánnyal, ezenfelül ép és erős testalkatukat, jó látó-, beszélő- és hallóképességüket, kincstári erdőszeti orvos, vármegyei főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkoruk és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönben a magyar nyelvnek szó- és írásban való birását igazoló okmányokkal felszerelt, sajátkezüleg irt és a nagyméltóságu vallás- és közoktatási Miniszteriumra címzett kérvényeiket f. é. december hó 1-ig ezen erdőgondnoksághoz nyujtsák be.

Znióvárálja, 1907. év november 7-én.

E. 12541. *A m. kir. közalap. erdőgondnokság.*

Erdőlegényi állást

keres egy 26 éves, nős egyén, a ki ilynemű szolgálatban 3 éve van egy nagy uradalomban. Kitünő szolgálati bizonyítvánnyal rendelkezik. Nyelvismerete magyar és tót. Urasági vadászteendőkhöz kiválóan ért. Állását 1908 jan. 1-én elfoglalhatja. Czime a szerkesztőségénél megtudható.

12543.

Erdőlegény.

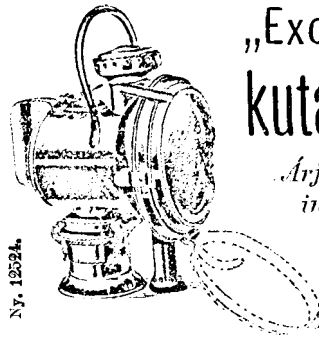
Tisztességes fiatal ember, ki az erdészetnek minden dolgában jártas és a kutyák kitanításában szakértő, valamint a vadászatnak minden fortélyát kifűnően ismeri, erdőlegénynek ajánlkozik. Czim «Az Erdő» kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) tudható meg.

Ny. 12481.

Sikeres nyomozáshoz nélkülözhetetlen

„Excelsior“ Acetylen-
kutató-lámpánk!

Árjegyzék és prospektus
ingyen és bérmentve.

Ny. 12574.

Miklós Testvérek

nagykereskedése

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 3. sz.

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil, lapunk rovatvezetője által irt

**baromfi- és házinyul-
tenyésztési szakmunkák:**

1. Általános tudnivalók	III. kiadás	ára 1.— K
2. Baromfitenyésztés	I. „	„ 5.— „
3. Tyuktenyésztés	II. „	„ 3.— „
4. Pulykatenyésztés	II. „	„ 3.— „
5. Lud- és kacsatenyésztés	I. „	„ 3.— „
6. Baromfiak hizlalása	II. „	„ 1.50 „
7. Baromfitermékek értékesítése	„	2.— „
8. Az ezüst szörmenyul tenyésztése és értékesítése.	I. kiadás	„ 2.— „

E nyolcz munka a «Baromfitenyésztés» heti szaklap kiadóhivatalában Rákosliget (Budapest mellett), az erdőszeti altisztek s egyéb alkalmazottak által postautatványon megrendelve fele árban kapható.

E. 12542.

Merkur Kiviteli Áruház Kőbányán.

Szállítja a legjobb valódi tajték pipákat és szipkákat jótállás mellett. Továbbá angol és svéd borotvakat és biztonsági borotvát.

Ny. 12483.

Kérjen az áruháztól mindenki ingyenes, képes árjegyzéket.

Erdészeti altiszteknek, erdő- és vadőröknek 50% árengedmény.

Megrendelésnél hivatkozzon e lapra.

Fontos újdonás!

SZENT ANTAL gyémántacél borotva

5 évi jótállással
1 frt 50 kr.

A kijó borotva hiányában van,
ne mulasztja el ezen hírreves
borotvákat beszerezni.

Minden borotvához értékes borotvatartó ingyen.

Megrendelhető: Ny. 12441.

SOHR PÁL, Szil (Somogy m.)

Erdészeknek fontos!

Alkalmi vétel!

BREHM ALFRÉD

AZ ÁLLATOK VILÁGA

10 kötet, félbőrdíszkötésben, több mint 2000 kép és 180 színes és fekete
múlappal 180 korona helyett **115 korona**. — Megrendelhető:

Adorján Testvérek (cégtulajd. Adorján S. Sándor) könyvkereskedésében
Budapest, VII., Erzsébet-körút 16. sz. Ny. 12482.

A VADÁSZ-VIZSLA.

Gyakorlati útmutató a vizsla-nevelés-, tanítás-,
használat- és gyógykezeléshez.

Második kiadás. A szerzőnél: Ára 1 kor. 50 f.

Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogy megye.)

E. 12432.

Fülöpszászcóburg-góthai
herceg ö királyi fensége
szállítója

József főherceg ö csász.
és királyi fensége udvari
szállítója

GOTTSCHLIG ÁGOSTON

cs. és kir. udvari tea- és rumszállító

Városi raktár csakis:

IV., Váci-utca 11. BUDAPEST VIII., Futó-utca 54.

a Korona-kávéház átellenében.

Központi gyártelep és iroda:

Ny. 12458.

Közvetlen behozatalu valódi **chinai és orosz karaván-teák,**
Jamaica-, brazilai és Cuba-rumok, francia cognacok,
likőrök a legfinomabb minőségben, eredeti csomagokban, eredeti
árak mellett. — **Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.**

Legrégibb magyar teaház!

Ny. 12442.

Ne küldjük pénzünket külföldre.

Magyarnak Pécs. Németnek Bécs.

**SCHÖNWALD IMRE
PÉCS.**

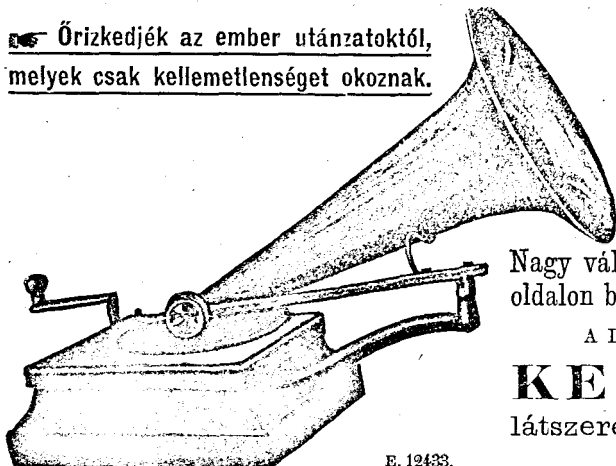
Hazai iparunkat előmozdító céggemlé
a legjobb órák és ékszerek jobban és
olesóbban szerezhetők be, mint bár-
mely külföldi órágyárosnál.

Fontos minden utazó embernek!

Csinos kivitelű, pontos járásu **zseb-
ébredtőóra,** igen elegáns oxidált
tokban **20 K,** 10 évi jótállással. Leg-
jobb valódi ezüst **I. Omega** horgony-
szerkezeti zsebóra **25** korona.

*Há ezen lapra hivatkozik megkül-
döm nagy képes árjegyzékemet.*

Őrizkedjék az ember utánzatoktól,
melyek csak kellemetlenséget okoznak.

E. 12433.

Eredeti Grammophonok

angyal védjeggyel a legjobbak!

*Eredeti grammophonok 45 koronától feljebb,
legjobb minőségben kaphatók.*

Nagy választék lemezekben, havonként új felvételek. — Egy és két
oldalon bejátszott lemezek. — Régi, használt lemezek kicseréltetnek.

A Deutsche Grammophon A.-G. egyedüli képviselője Temesvár részére:

KECSKEMÉTI SÁNDOR

látszerész, villamos műszaki telep, nikkelező intézet

Temesvár-Belváros, (Agrár-palota).

MEZŐGAZDASÁGI LEXIKON.

Állatgyógyászat, állattenyésztés, baromfityesztés, borászat, építészet, erdészet, gazdasági eszközök, gazdasági üzletvitel, gyümölcsészet,
haltenyésztés, kártételek, kertészet, méhészet, mellékhaszonvételek, mezőgazdasági közigazgatás, növénytermesztés, rét és legelő, selyem-
hernyótenyésztés, szőlőszet, takarmányozás, talaj és javítása, tejgazdaság és egyéb a mezőgazdaságra vonatkozó közlemények.

Szerkesztik **dr. Bezerédy Adorján és Szilassy Zoltán.**

Számos illusztrációval és melléklettel ellátva. Az egész mű két vastos félbőrkötésben. — Bolti ára 35 korona.

Megrendelhető 2 koronás havi részlettörlesztésre is

Ny. 12480.

Kelemen D. és Társa könyvterjesztési vállalatánál Budapesten, IV., Reáltanoda-utca 5.

Az irodalom minden ágát felölelő képes könyvárjegyzékünket az érdeklődőknek díjtalanul s készséggel elküldjük.

SCHERTER TIVADAR

előbb PAUSENBERGER

VASKERESKEDÉS

Temesvár-Belváros,

Hunyadi- és Jenő herceg-utca sarkán.

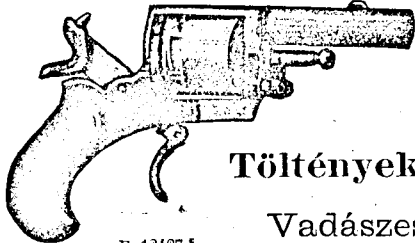
TELEFON 499.

Legnagyobb választék

Vadász-, Madár-, és Flaubert-fegyverekben,

Forgópisztolyok,

Browning-ismétlő pisztolyok, Flaubert-pisztolyok.

E. 12427.

Amerikai
légfegyverek.

Töltények és serét.

Vadászeszközök.

Kényelmes részletfizetésre vadászfegyverek!

Serétes, golyós, egy-, két- és három-
csövű fegyverek, revolverek, flobertek.

Rendkívül dús választék!

Kizárólag elsőrangú gyártmányok!

Képes fegyverárjegyzék ingyen és bérmentve.

Szenási és Kardos Budapest, VI., Andrásy-út 1.

Nr. 12446.

Kérje Ön

ingyen és bérmentve

az én gazdagon illusztrált főkatalogusomat **3000 ábrával** órák, arany-, ezüst- és zene-mű-árúkról stb., stb.

Első órágyár Brűxben

Konrad János es. és kir. udv. szállító

Brűx 765 (Csehország).

Valódi svájci nikkel anker-remontoir-óra Roskopf-Patent szerkezet K 5.—, 3 drb K 14.—, bejegyzett «Adler - Roskopf» nikkel anker-remontoir-óra K 7.—. Valódi ezüst remontoir-óra, nyitott K 8.40. **Nincs kockázat!** — Kicsérelés megengedve vagy a pénz vissza!

Ny. 12078/a.

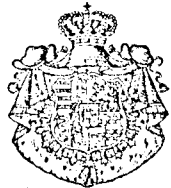
HIRDETÉSEK

felvételnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST

IV., Egyetem-utca 4.

BLUM ÉS TÁRSA

ELSŐRANGU EGYENRUHÁZATI INTÉZET

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14/16. sz.

Mesteri szabású, izlésteljes, csinos kiállítású

erdészeti és erdőaltiszti egyenruhák

nemkülönbönben felszerelési cikkek szállítására.

Ezen lap előfizetői által nálunk rendelt cikkek számlaösszegéből 1½%-ot adunk át a fentebb tervezett erdőaltiszti alap javára.

Hivatalos úton részletfizetésre

is eszközölhetők a megrendelések; az ily megrendeléseket, hosszas gyakorlatunk alatt — a betekinthető számos elismerő nyilatkozatok tanúsága szerint, — mindenkor az igen tisztelt megrendelők legteljesebb megelégedésére hoztuk kivitelbe.

Polgári ruhák

a legújabb francia- és angol-dívat szerint, szinte jutányos árban készíttetnek. Vevőink kényelmére bármely szakmánkba nem vágó cikket készséggel beszerzünk és a vidéki megrendelések kivételére különösen kiváló gondot és figyelmet fordítunk.

Kiváló tisztelettel

BLUM ÉS TÁRSA

Szerb kir. udvari szállítók.

Ő cs. és kir. Fensége József főherceg udvari szállítói.

A nagyméltóságú földmivvelésügyi Miniszterium hivatalosan megbízott erdészeti egyenruha szállítói.

Az «Országos Erdészeti Egyesület» rendes tagjai.

Kívánatra ingyen és bérmentve küldjük meg árjegyzékünket és a hivatalos megrendeléshez szükséges részletfizetési megrendelési ívet. — Bármily csekély megrendelés is a lehető legnagyobb figyelemmel és pontossággal lesz kiszolgálva.

E. 12428.